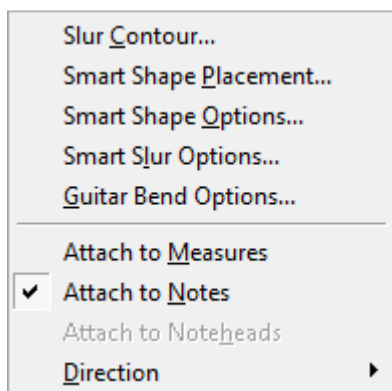

Smart Shape Tool – Alakítható jel eszköz

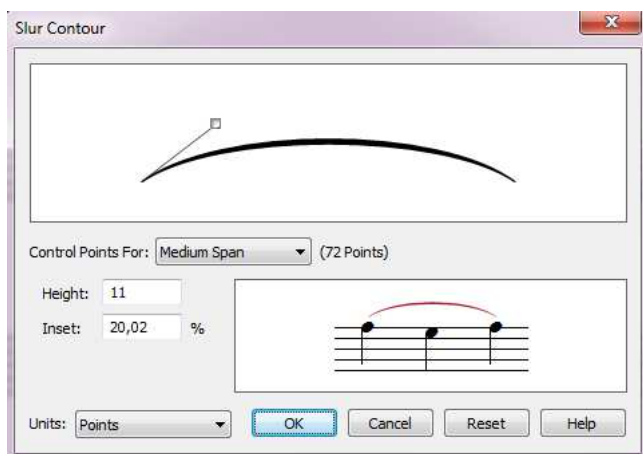

Ezzel az eszközzel tudjuk beírni többek között a legato kötőíveket, a crescendo – decrescendo jeleket, valamint az oktávval feljebb/lejjebb jelzéseket is. Továbbá ezzel az eszközzel készíthetünk és jeleníthetünk meg különféle vonalakat, nyilakat, kapcsokat, amelyekhez szöveget is csatolhatunk.

SmartShape menü

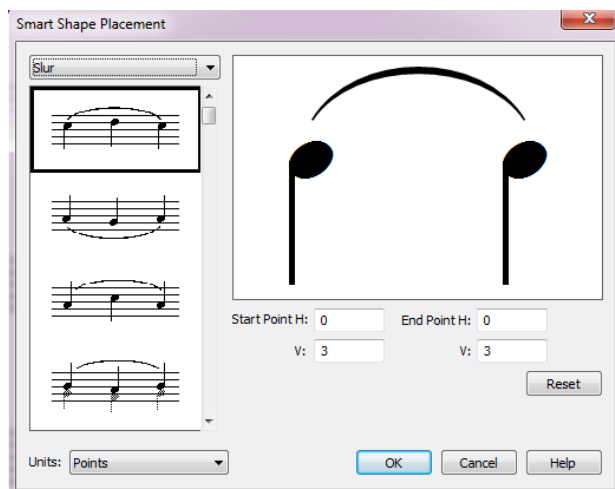

Slur Contour

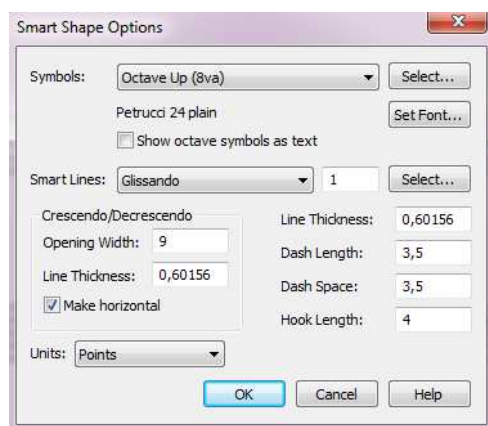
Ebben a dialógusablakban a legato kötőív ívének beállítására nyílik lehetőségünk, vagyis a legato kötőív alapértelmezett magasságát (*Height*) és ívének görbületét (*Inset*) határozhatjuk meg. Tehát a *Slur Contour* párbeszédablakban tudjuk a legato kötőív kontúrját szükség esetén módosítani, amelyet a Finale automatikusan használni fog. Ezek a beállítások érinteni fogják azon kötőíveket, amelyek már a kottában vannak, kivéve azokat, amelyeket manuálisan (kézzel) módosítottunk.

Smart Shape Placement

Amennyiben létrehozunk hangokhoz rögzített jeleket, akkor azok végpontjai a hangoktól bizonyos távolságra esnek. Itt határozhatjuk meg a legato kötőív (*Slur*), a csúszást jelző vonal (*Tab Slide*) és a glissando (*Glissando*) végpontjainak a kottafej felső vagy alsó közepétől, illetve a hangjegy szárának végétől való távolságát. Ezek a beállítások érinteni fogják a kottában már meglévő és ezután beírásra kerülő kötőív, csúszást jelző vonal és glissando jeleket, azonban kivételt képeznek azok, amelyeket manuálisan állítottunk be. A kottafejhez rögzített jelek referencia pontja a kottafej felső vagy alsó közepe, száruk esetében pedig a száruk vége.

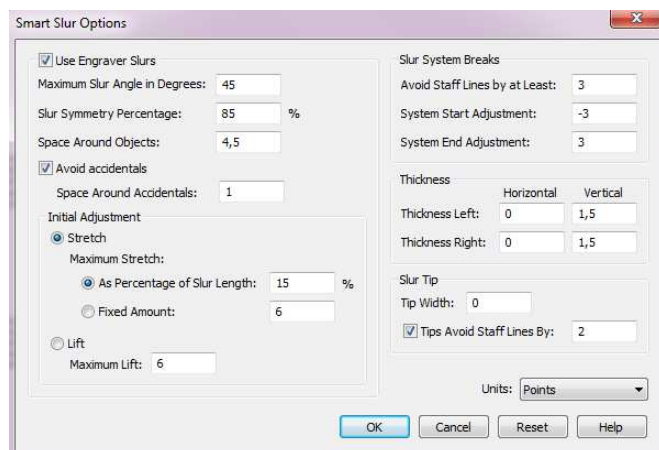
Smart Shape Options

A kottában megjelenő alakítható jelek bizonyos paramétereit állíthatjuk be ebben a dialógusablakban, úgy, mint karakter, font, méret és stílus. Módosíthatjuk továbbá a használni kívánt vonalak (*Dashed Curve Tool*, *8va/8vb Tool*, *Double-Ended Bracket Tool*, *Dashed Double-Ended Bracket Tool*, *Bracket Tool*, *Dashed Bracket Tool*, *Line Tool*, *Dashed Line Tool*, *Bend Tool*), valamint a *Crescendo/Decrescendo* jelek vonalvastagságát, továbbá a *Crescendo/Decrescendo* jelek nyílásának alapértelmezett szélességét (*Opening Width*) is megadhatjuk, sőt ezek vízszintes pozicionálásáról is dönthetünk a *Make horizontal* opció kijelölésével.

Ezek a beállítások érinteni fogják a kottában már meglévő és ezután beírásra kerülő jeleket, kivéve azokat, amelyeket manuálisan módosítottunk.

Smart Slur Options

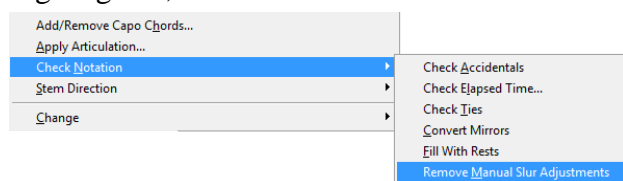
A *Smart Slur Options* párbeszédablakban a legato kötőív opcionális beállításait módosíthatjuk, többek között a legato kötőívek vonalvastagságát (*Thickness*), megjelenésüket sortörés esetén (*Slur System Breaks*), valamint azt, hogy milyen mértékben kerüljék el a vonalrendszer vonalait. Kiválaszthatjuk továbbá, hogy kívánjuk-e használni az *Engraver* kötőíveket, amelyek elkerülik az ütközést a kottafejekkel és bizonyos artikulációs jelekkel. Meghatározhatjuk azt is, hogy milyen távolság legyen a kötőív és egyéb elemek között.

• Use Engraver Slurs

Ezt a keretet használjuk a kotta egyéb elemeivel való ütközés elkerülése érdekében, amelyek lehetnek zászlók, szárok, kottafejek, módosítójelek. Ha ezt az opciót választjuk, akkor e keretben található beállítások lesznek érvényesek a legato kötőívek átformálására az ütközések elkerülése céljából. A manuálisan, általunk kézzel átformált legato kötőívekre nem terjednek ki a beállítások.

Remove Manual Slur Adjustments – Legato kötőív kézi beállításának eltávolítása

Amennyiben az általunk átalakított legato kötőíveket is módosítani kívánjuk a fent említett opciók segítségével, akkor azokat először állítsuk vissza eredeti pozíciójukba (az átalakítani kívánt legato kötőíveket tartalmazó ütemek kijelölése után, amit a *Selection Tool* aktív állapotában valósíthatunk meg) az *Utilities menü* → *Check Notation* → *Remove Manual Slur Adjustments* parancs segítségével.

Attach to Measures

A kiválasztott jelet az ütemhez rögzíti.

Attach to Notes

A kiválasztott jelet a hanghoz rögzíti.

Attach to Noteheads

A kiválasztott jelet a kottafejhez rögzíti.

Direction

A kijelölt legato kötőívek igazítására van lehetőségünk. A [Ctrl + F] billentyűkombinációval válthatunk a felső és az alsó kötőív-elhelyezés között. A [Ctrl + Shift + F] billentyűkombináció megnyomása után pedig automatikusan helyezi el a kijelölt kötőíveket a Finale.

Átkötés (Tie) és legato (Slur) kötőívek

Az *átkötés (Tie)* parancsot – mint a hangzás meghosszabbításának, megnyújtásának egyik eszközét – két vagy több azonos magasságú hang összevonására (egybeolvasztására) alkalmazzuk kottázás közben (vagy a *Speedy Entry Tool*, vagy a *Simple Entry Tool* segítségével). Az átkötés kötőíve alapbeállítás szerint fekete színű.

A *legato (Slur)* kötőívet a *Smart Shape Tool* → *Slur* eszközével hozhatjuk létre, amely nemcsak színében – ami alapbeállítás szerint piros (bordó) színű –, hanem abban is különbözik az átkötéstől, hogy különböző magasságú hangokat köthetünk össze segítségével.

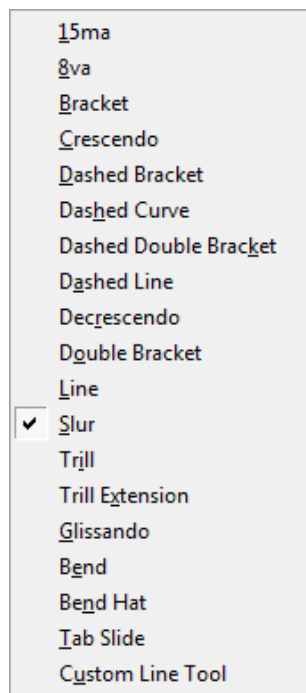
Tie – Átkötés (kötőív)

Slur – Legato (kötőív)

A Smart Shape palettában található jelek beírása

A *Smart Shape* eszközre kattintás után megjelenik a *Smart Shape* paletta, amely az itt látható lehetőségeket, eszközöket tartalmazza.

Kattintsunk duplán úgy, hogy a második kattintáskor tartsuk lenyomva az egér gombját, és vonszoljuk jobbra (vagy esetenként balra). Amikor a megfelelő hosszúságot elértük, engedjük fel az egér gombját.

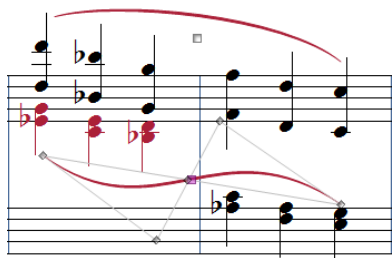
Kötőív beírásához aktivizáljuk a paletta *Slur* elemét. Amennyiben duplán kattintunk egy hangon, akkor az automatikusan összekötődik a következő hanggal. Nagyon fontos megjegyeznünk azt, hogy (azonos magasságú hangok esetén) ez nem egyenlő az átkötéssel, amelyet kottázás közben (a *Speedy Entry*, vagy a *Simple Entry* eszközökkel) a [T] billentyű megnyomásával hozhatunk létre. E két kötőívet már a színük alapján is megkülönböztethetjük. Az átkötés (*Tie*) kötőíve fekete, míg a legato (*Slur*) kötőíve eredeti beállítás szerint piros (bordó) színű.

Nyomtatás szempontjából lényegtelen melyiket alkalmazzuk, viszont például szövegek automatikus beírása esetén az átkötést figyelembe veszi a program, míg a kötőívet nem, tehát a kötőívvel ellátott hangok mindegyikére szótagot helyez. Lejátszáskor sem mindegy, hogy melyik jelet alkalmazzuk, ugyanis az átkötést egy hangnak értelmezi a program, míg a kötőív hangjait külön-külön megszólaltatja.

Nem szomszédos hangokat úgy köthetünk össze, hogy a kiinduló hangra duplán kattintunk, lenyomva tartjuk az egér gombját, és a kötőívet a megfelelő hangra vonszoljuk, melynek következtében a célhang körüli rész elfeketedik.

Alapértelmezetten a kötőívek a hangokhoz rögzülnek (*Attach to Notes*). Ez azért hasznos, mert a későbbiek folyamán akármilyen szerkesztést is végzünk a kottában, a kötőív követni fogja a hangokat.

A kötőíveket tetszésünk szerint szerkeszthetjük, formálhatjuk is a következő módon.

Jelöljük ki a változtatni kívánt kötőívet (kattintsunk a fogantyújára), melynek következtében további (apróbb) fogantyúk jelennek meg, amelyek segítségével az adott kötőívet kedvünk szerint alakíthatjuk (a megfelelő fogantyút megragadva vonszolással).

A glissando-t és a csúszást ábrázoló jelek alapbeállítás szerint nem a hangokhoz, hanem a kottafejekhez (vagy szárvégekhez) rögzülnek.

A jelek többsége azonban az ütemekhez rögzül. Ilyenek például a crescendo és decrescendo jelek, amelyeket dupla kattintás utáni vonszolással írhatunk be a megfelelő helyre. Ezek a jelek is alakíthatóak (a kijelölést követően) éppúgy, mint a kötőívek.

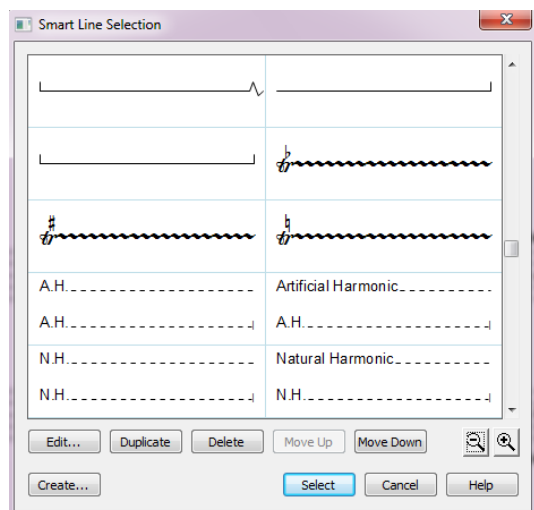
A crescendo és decrescendo jelek vízszintes megjelenítése az [Alt] billentyű lenyomva tartása közbeni vonszolással is megvalósítható. Azonban nem szükséges ezt a billentyűt nyomva tartani a megfelelő jel beírása közben, hiszen a Finale programban lehetőségünk van a vízszintes beírás opcionális beállítására is: *SmartShape* menü → *Smart Shape Options* párbeszédablak → *Crescendo/Decrescendo* keret → *Make horizontal* opció bekapcsolása. Ekkor minden alkalommal vízszintesen helyezhetők el az említett jelek a kottában.

A *Smart Shapes* eszköz palettáján található jelzések csak grafikai jelek, ezért nem fognak megszólalni. Az oktávval lejjebb/feljebb jelnél azonban megszólal az oktáv váltás, éppen ezért pontosan illesszük be azt a megfelelő helyre. E jeleket a crescendo jelekhez hasonló módon jeleníthetjük meg kottánkban, tehát dupla kattintás utáni jobbra irányuló vonszolással.

Custom Line Tool

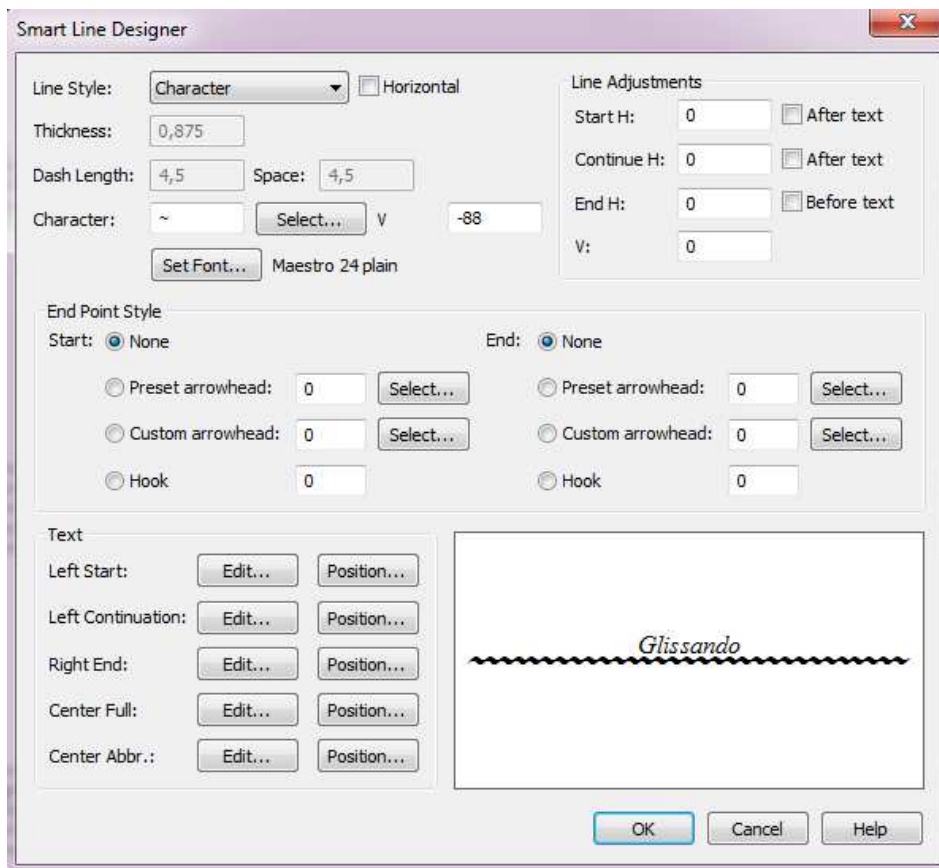
A Smart Line Selection és a Smart Line Designer dialógusablak

Amennyiben egyénileg kívánjuk vonalunkat elkészíteni, akkor aktivizáljuk a *Smart Shape* paletta *Custom Line* eszközét, minek következtében elénk tárul a *Smart Line Selection* párbeszédablak.

Ezt a dialógusablakot úgy jeleníthetjük meg, hogy a [Ctrl] billentyű lenyomva tartása közben kattintunk a *Custom Line Tool* ikonjára.

Itt választhatunk a kínálatból, azonban ha nem találjuk a megfelelőt, akkor nyomjuk meg a paletta *Create* gombját, melynek következtében elénk tárul a **Smart Line Designer** dialógusablak, ahol az elvárásainknak legmegfelelőbb vonaltípusokat készíthetjük el, s beállíthatjuk azok paramétereit, valamint szöveget illeszthetünk hozzájuk a következők szerint.

Line Style

Ebből a legördülő listából választhatjuk ki a megfelelő vonalstílust, amely lehet szaggatott (*Dashed*), normál (*Solid*), sőt valamilyen zenei karakter megsokszorozásával is létrehozhatunk vonalat (*Character*). Ha bejelöljük a *Horizontal* opciót, akkor az adott jelet csak vízszintesen írhatjuk be kottánkba.

Thickness

A vonal vastagságát állíthatjuk be.

Dash Length • Space

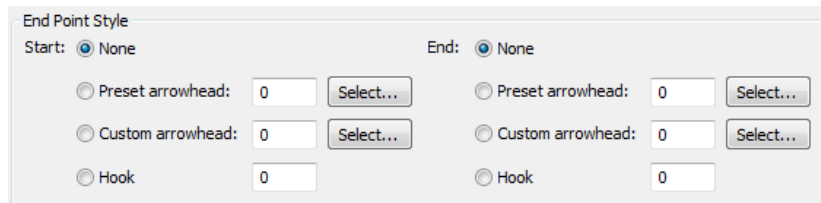
A szaggatott vonal vonalainak hosszúságát (*Length*), és a vonalak közötti távolságot (*Space*) szabályozhatjuk.

Character

Amennyiben a felső legördülő listából (*Line Style*) a *Character* opciót választottuk, abban az esetben itt adhatjuk meg, hogy melyik zenei karakter legyen vonalunk alapja.

End Point Style

Ebben a keretben nyílfejet (*Preset arrowhead*), egy általunk létrehozott alakzatot (*Custom arrowhead*), illetve kampót (függőleges vonalat [*Hook*]) illeszthetünk vonalunk elejére (*Start*) és/vagy végére (*End*).

Line Adjustments

Ebben a keretben a létrehozott vonal vízszintes (*H*) és függőleges (*V*) pozicionálására van mód. Itt határozhatjuk meg azt, hogy vonalaink egy – a párbeszédablak *Text* mezőjében létrehozott – szövegtől milyen távolságra kezdődjenek, folytatódjanak és végződjenek.

Text

Ebben a keretben vonalunkhoz szöveget illeszthetünk, és a létrehozott szöveget pozicionálhatjuk is. Vonalunk több sorban történő alkalmazása esetén használjuk az alábbi opciókat.

